

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

УДК 070.16:004.738.5(049.1)

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.2.2/25>**Благовірна Н. Б.**

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Кошелюк О. В.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

МОБІЛЬНІ ЗАСТОСУНКИ СПОВІЩЕНЬ ПРО ПОВІТРЯНІ ТРИВОГИ ЯК НОВИЙ ТРЕНД КРИЗОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Стаття присвячена аналізу технологічних, функціональних та змістових особливостей мобільних застосунків критичних сповіщень про повітряні тривоги. Здійснено спробу теоретичного осмислення цього унікального феномену як нового та ще невивченого способу взаємодії з аудиторією, зокрема і в контексті організаційної та галузевої проблематики соціальних комунікацій та їх результативності у донесенні достовірної інформації в кризових умовах. Доведено, що вони стали однією із найефективніших форм поширення новин на основі перевірених фактів в умовах війни, проаналізовано їх вирішальну роль у протидії дезінформації, визначено внесок у формування щоденної навички медіаграмотності української спільноти. Простежено особливості розгортання змістового потенціалу цифрових сповіщень про повітряні тривоги за рахунок перепрофілювання чи адаптації контенту для різних цифрових комунікаційних платформ, у тому числі поширення згенерованих статистичних даних та візуалізацій карт професійними медіа. Доведено, що мобільні застосунки критичних сповіщень підтримують культуру співучасті, як на горизонтальному, так і на вертикальному рівнях. Досліджено способи їх взаємодії з аудиторією, форми посилення залученості користувачів. Виявлено можливість розробників мобільних застосунків сповіщень про повітряні тривоги за допомогою зворотного зв'язку з аудиторією формувати уявлення про запити та потреби користувачів, покращувати персоналізовану адаптивність на основі здобутого розуміння, тестувати нові функції. Акцентовується на формуванні сюжетних фактологічних ліній війни за посередництвом мобільних застосунків критичних сповіщень та їх розповсюдження в цифровому інформаційному просторі. Окреслено їх внесок у посилення взаємодії користувачів України та цифрових діаспор емігрантів. Виявлено їх вплив на розбудову технологічної екосистеми цифрових комунікаційних платформ сповіщень та оперативного реагування на загрози в екстрених умовах в режимі реального часу та становлення корпусу достовірних ресурсів інформації. Мобільні застосунки сповіщень про повітряні тривоги визнано новим трендом інформаційно-комунікаційної сфери України в часі війни.

Ключові слова: мобільні застосунки сповіщень про повітряні тривоги, кризові комунікації, цифрові комунікаційні платформи, інформування в реальному часі, екстрене реагування, факти, протидія дезінформації, медіаграмотність, точність інформації, мобільна публікація новин, екосистема мобільних медій, мобільні технології під час війни, культура співучасті, цифрові діаспори.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення Росії на територію України стало потужною контекстуальною змінною створення, верифікації та поширення новин як на території України, так і поза її межами, спровокувало фун-

даментальні зміни колективного мислення про усвідомлення катастрофічної загрози поширення дезінформації у сфері публічної комунікації та потреби мінімізувати її наслідки та мету – спровокувати паніку, масштаби якої здатні були не

лише дестабілізувати державу, а й світовий демократичний порядок, чи навіть призвести до втрати суб'єктності України. Це вивело на потребу пошуку ефективних інструментів та форм донесення офіційних новин в умовах війни, як до кожного громадянина, так і забезпечення доступу до перевіреної інформації незалежних мас-медійних організацій, громадянських журналістів.

Уже сформоване розуміння ролі медій та суспільних наслідків їхньої діяльності після анексії Криму та проголошення т. зв. Луганської і Донецької «народних республік» у 2014 р. сприяло швидкій адаптації інформаційно-комунікаційної сфери України до кризових вимог війни, визначило миттєвість форм реагування, вплинуло на динаміку та інтенсивність новинного контенту, зумовило інноваційність інструментів ширення новин на основі достовірних фактів під час повномасштабного вторгнення Росії на територію України у 2022 р. Водночас усередині країни активізувалися дискусії про прийнятні форми взаємодії офіційних державних ресурсів, незалежних мас-медій та громадських активістів у кризових умовах з огляду на посилену потребу контролю у поширенні верифікованої інформації з першоджерел, орієнтованих на різні соціальні групи та вікові аудиторії, забезпечення ефективних каналів швидкого доступу до перевіреної інформації всіма цільовими групами й водночас збереження балансу між протидією дезінформації, спрямованої проти України як держави, та невтручанням уряду в інші аспекти інформаційної діяльності журналістів.

Розуміння відсутності універсальної відповіді на всі інформаційні загрози сприяло пошуку результативних практик реагування на основі фактів на різних платформах. Критичність ситуації потребувала комплексних рішень, орієнтованих на глибинне розуміння інформаційно-комунікаційних потреб та небезпек спільноти в кризових умовах війни, синергії і залучення досвіду державних органів та інституцій громадянського суспільства. Важливою складовою взаємодії з аудиторією стали цифрові новини. Дослідження вказували на те, що одним із найпопулярніших способів донесення цифрових новин в Україні стала мобільна платформа. Онлайн-аудиторії демонстрували сформовані практики споживання новин за посередництвом мобільних сайтів і/або додатків, соціальних мереж, чим закріпили їх виробництво та дистрибуцію медіа-організаціями. На момент повномасштабного вторгнення Росії більшість українських професійних медіа-організацій роз-

винули мобільну публікацію журналістських новин на веб-сайтах, мобільних додатках, кросплатформних гібридних розробках. Технологічна конвергенція мобільних пристроїв і мультимедіа забезпечила миттєву доступність новин у будь-який час, будь-де. В умовах війни швидкість поширення новин стала ще більше критично важливою, зокрема виявивши потребу сформувати якісну систему оповіщення про загрозу авіаударів і ракетних атак у режимі реального часу, оскільки вулична система сирен була недостатньо дієвою. Для оперативного реагування на загрози в екстрених умовах упродовж одного дня в Україні було впроваджено мобільний застосунок «Повітряна тривога» (лютий 2022 р.), в який уже невдовзі було доєднано інтерактивну «Офіційну карту повітряних тривог України» (травень 2022 р., map.ukrainealarm.com).

Критична потреба у швидкому зростанні соціальних взаємодій з інтегрованими у цифровий інформаційний простір системами оповіщень виявилась у розробленні сфокусованого на оптимізації форми представлення фактів та інтуїтивно зрозумілого сервісу – «Мапа тривог» (alerts.in.ua) – онлайн візуалізацій повітряних тривог та інших загроз на карті України. Першопочатково запущений як чат-бот «Львівська сирена» у Twitter (початок березня 2022 р.), проєкт отримав еволюційний поштовх розширення функцій екстрених сповіщень усіх регіонів України через синтезований доступ до джерел органів виконавчої влади України після створення офіційного Telegram-каналу «Повітряна тривога» (середина березня 2022 р.), як результат, трансформувався у сайт «Мапа повітряних тривог» (кінець березня 2022 р.), а через рік (березень 2023 р.) був доступний як мобільний застосунок для Android, ще через рік (квітень 2024 р.) – для користувачів iPhone (волонтерська ініціатива «УкрДзен»). Сервіс має доступ перегляду історії сповіщень початку повномасштабного вторгнення, вказуючи причини тривог та загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною базою дослідження стали наукові розробки провідних вітчизняних та закордонних учених та практиків: В. Шевченко [7], Д. Юровської [4], А. Захарченка [4], Р. Вербового [4], Л. Гітельман (Lisa Gitelman, 2006) [10], Е.-Д. Лопеса (Emilio Doménech López's, 2023) [13], сфокусовані на проблематиці кросмедійних та конвергентних медій; М. Гергеса та А. Елгалба (Maher Gerges, Ahmed Elgalb, 2024) [9], дослідження яких є спробою комплексного порівняльного аналізу варіатив-

ності технологічних рішень у розробленні мобільних додатків; А.-П. Мейдіна, А. Мурфі (Aulia Putri Meidina, Alrafki Murfi, 2024) [14], які підсумовують досвід інформаційно-комунікаційної стратегії індонезійського мобільного додатку та веб-сайту реагування задля пом'якшення наслідків екологічної катастрофи. Розвідка збагачена спробами наукового осмислення викликів, пов'язаних із використанням алгоритмів генеративного штучного інтелекту [8; 11]; поширенням дезінформації [15] та власними напрацюваннями дослідників, покликаними системно розвивати навички медіаграмотності [3; 12].

Поширення мобільних застосунків, зростання значення та популярності цієї форми репрезентації фактів серед цільових аудиторій під час війни зумовили потребу теоретичного осмислення цього унікального феномену як нового та ще невивченого способу взаємодії з аудиторією, зокрема і в контексті організаційної та галузевої проблематики соціальних комунікацій та їх потенціалу донесення достовірної інформації в кризових умовах війни.

Постановка завдання. Відтак мета розвідки полягає у спробі визначити значний вплив мобільних застосунків на зміну форм споживання новин у контексті кількох ключових елементів – функціональних особливостей найпопулярніших мобільних застосунків України в часі війни – «Повітряна тривога» з інтегрованою «Офіційною картою повітряних тривог України» та «Мапа тривога» та особливостей їх цифрової взаємодії з користувачем. Водночас підкреслити їх роль у розбудові технологічної екосистеми мобільних медій та достовірних ресурсів інформації України в часі війни через інтеграцію соціальних мереж, веб-сайтів та інших додатків. Окреслити їх внесок у формування щоденної навички медіаграмотності української спільноти.

Виклад основного матеріалу. Впровадження мобільних застосунків сповіщень про початок та завершення повітряних тривог стало важливим рішенням сфери комунікацій та зв'язків з громадськістю з огляду на суспільну цінність. Ініціатором розроблення застосунку «Повітряна тривога» була українська компанія «Stfalcon», технічно реалізувала проєкт компанія «Ajax Systems». Запуск відбувався за підтримки Міністерства цифрової трансформації України. Доступний на IOS, Android, Huawei протягом наступного дня після запуску додаток здобув першість у сегменті новин українського AppStore. На початку березня 2022 р. його завантажили понад 2 млн користува-

чів, у квітні 2022 р. – 5 млн. Динаміка охоплення аудиторії протягом року невинно зростала: станом на квітень 2023 р. додаток охопив понад 11 млн користувачів, на початку 2024 р. – 26 млн. Уже в березні застосунок інтегрував дані офіційних ресурсів обласних державних адміністрацій усіх 24 областей України. Одночасно масштабував свою присутність у цифровому інформаційному просторі, скеровуючи до офіційних телеграм-каналів голів регіональних облдержадміністрацій, сторінки «Повітряна тривога» в соціальній мережі Instagram та запустив офіційний Telegram-канал «Повітряна тривога». Реагуючи на запит користувачів, команда «NIX» розробила програму для ОС Windows, функціонал якої відображав структуру мобільного застосунку та забезпечив можливість використовувати її на комп'ютері, ноутбукі, а також у навчальних закладах, торгових центрах, установах, які мають власну систему оповіщення. Максимальна охопленість цифрових платформ зумовлена орієнтованістю на різні цільові аудиторії. Від початків додаток «Повітряна тривога» був створений як альтернатива оперативного інформування, надаючи критичні сповіщення задля посилення безпечних умов громадян, особливо вночі, минаючи активований режим телефону «не турбувати». Однак уже невдовзі стало очевидно, що цей тип медіа допоміг сформувати унікальну систему оперативного інформування про всі типи небезпек, водночас ефективно масштабуючи технологічну екосистему верифікованих мобільних новин.

Функціональне призначення та адресність мобільних застосунків визначили характер та структуру їх новинних блоків, ідеологію дизайну та мовностилістичні особливості тексту. Комбінуючи засоби представлення новини (текст, звук, візуальні елементи), розгортання змісту (кольорові елементи рівня безпеки, лаконічні текстові повідомлення, вказівка джерела інформації, піктограми виду небезпеки, можливість висловлення реакції на повідомлення через емодзі, зміна інтенсивності кольору на мапі залежно від тривалості тривоги, згодом – графіки, діаграми статистичних даних) відбувалося з огляду на функціональне призначення – інформувати про загрозу, її рівень та вид. Якісні узагальнення та обґрунтовані рекомендації враховували деструктивний вплив екстреної ситуації на психологічний стан користувача та вразливість процесу пізнання у цей момент. Структура новинних блоків змінювалася з огляду на тривалість війни, додаючи нові рівні сегментації тематики та змісту, орієнтованих на різні цільові аудиторії.

Мобільні застосунки «Повітряна тривога», «Офіційна карта повітряних тривог», «Мапа тривоги» підтримували і розвивали культуру співучасті на горизонтальному та вертикальному рівнях. Уже сама мета (зберегти життя громадян) стала тією цінністю, довкола якої об'єднувалися різні професійні групи громадськості. Це виявилось зокрема у соціальному партнерстві урядових та різногалузевих комерційних структур (ІТ-розробників, операторів мобільного зв'язку, професійних та громадянських журналістів), що зокрема сприяло системному збільшенню взаємодій через запуск нових ініціатив на різних цифрових майданчиках, які популяризували один одного. Так, поштовх до запуску сервісу візуалізацій «Мапи тривоги» (alerts.in.ua) дав офіційний Telegram-канал «Повітряна тривога», представивши офіційні джерела інформації всіх регіонів України. Натомість блискуча популярність сервісу «Мапи тривоги» мотивувала інтегрувати офіційну карту тривог в окреме меню застосунку «Повітряна тривога» (її розробила компанія-ініціатор «Stfalcon»).

Інтерактивність сервісу «Мапа тривоги» розширила потенціал корисної дії генерованого контенту: його використовували не лише для моніторингу безпекової ситуації в країні та у своєму регіоні, а й для ілюстрування оголошених тривог, їх сумарної тривалості чи тривалості впродовж певного періоду, інтервальності та ін. Технічне завдання сервісу (візуалізації, сформовані на основі перевірених фактів з офіційних джерел) узгоджувалося із фундаментальними принципами створення новин відповідно до стандартів журналістики й концептуально стали складовою журналістики даних. Це зумовило їх швидку інтеграцію в медіа-наративи та публічну комунікацію, інфопотоки яких розвивати «сюжетні лінії» війни. Експортовані зображення «Мапи тривоги» активно поширювали провідні медіа-холдинги країни («Суспільне», «УНІАН», «Українське радіо», «Новий канал», «Факти ICTV», «Вікна ТВ», «СТБ», «Еспресо», «Українська правда», «Главком», «24 канал», «Громадське ТСН») та державні структури (Центр протидії дезінформації при РНБО України, Верховна Рада України, Хмельницька ОВА та ін.). Колаборація сервісу «Мапа тривоги» із мобільним застосунком «Тривога» (розробник – Вадим Клименко) дозволила збагатити візуалізації результатами моніторингу повідомлень авторитетних медіа-організацій про вибухи та проведення розмінувань. Одним із унікальних оновлень «Мапи тривоги» після перенесення війни на територію Курської області РФ

стала включеність оголошених тривог в Курській, Воронежській, Белгородській областях Росії. Це виводить на розуміння того, що застосунок не лише сприяв дієвій протидії радикально агресивній формі дезінформації з боку країни-агресорки та її союзників-сателітів, а й увиразнив здатність мобільних застосунків сповіщень розвивати стратегічний потенціал медіа-контенту.

Поступово цифрові партнерства мобільних застосунків сповіщень про тривоги збільшувались. Як через корисні посилання (зокрема на прикладі «Повітряна тривога») на інші спеціалізовані нативні додатки: «TacticMedAid» (додаток покликаний формувати компетентності першої домедичної допомоги), «LifesaverSim» (ігровий симулятор для тренування навичок такмеду через застосунок «Дія»); сайти соціальної підтримки: «Прихисток» (допомога під час евакуації та компенсації для власників житла, які надали прихисток), «Допомагай» (надання тимчасового житла в безпечних містах України та за кордоном); екстрені чат-боти, «які рятують життя»: «UkraineShelterStFalconBot» (призначений для пошуку найближчого укриття за геолокацією користувача), «WhatsApp-бот ДНС» (інформує про надзвичайні ситуації небезпек повеней, підтоплень, снігопадів, ожеледиць, шквального вітру та скеровує до пунктів допомоги); так і через розширення охопленості джерел інформації (на прикладі «Мапа тривоги»): офіційні Telegram-канали ОВА, міськрад, громад, медіа «Суспільне». Поступово окреслюється все більша орієнтованість на сегментовану аудиторію (так застосунок «Повітряна тривога», публікуючи контент у рубриці «Аптека психологічної самопомоги», розмежовує його адресність на різні цільові аудиторії – для дорослих, дітей та ветеранів) та розгалуження цілей: не лише екстрено інформувати про загрози, а й враховувати потенційні запити цивільного населення в умовах мінливого безпекового середовища, формувати компетентності самопомоги та самоорганізації й врешті полегшувати доступ до систем екстреної допомоги. Враховуючи той факт, що комунікативні можливості мобільних технологій неодноразово використовувалися країною-агресоркою задля залякування населення (зокрема через розсилання sms-повідомлень, деструктивний зміст яких посилював зумисне обраний час, який фоново знижував процес пізнання та рівень критичного сприйняття через, приміром, погіршення погодних умов), то закріплення систематичної практики медіаспоживання екстрених повідомлень за посередництвом мобільних застосунків сповіщень, побудованих на

фактах з офіційних та перевірених джерел, підвищувало ситуаційну обізнаність користувачів та посилювало їхню здатність ухвалювати осмислені рішення в екстрених умовах, мимоволі тренуючи медіаграмотність як щоденну навичку, адже перетворювало щоденне засвоєння інформації у сталі знання, яке базується не на одному спостереженні, а на їх сукупній цілісності. Тож застосунки сповіщень варто розглядати і як новий феномен сегменту мобільної публікації новин та журналістики даних, що не лише дозволяє ефективно взаємодіяти в кризових умовах, комунікувати фактами і діями, а й є не менш впливовим в контексті формування громадської думки, «кола своїх» та підтримання довіри.

У пошуку дієвого і чіткого алгоритму інформування обидва застосунки активно співдіяли із користувачами, розвиваючи культуру участі горизонтально. Від початку ретельно відстежуючи зауваження користувачів у всіх цифрових версіях, сервіси збагачували функціонал та еволюціонували із кожною новою версією. Так, застосунок «Повітряна тривога» вже у березні 2022 р. передбачив розподіл регіонів на райони та територіальні громади, що посилює безпекові умови відповідно до місця проживання. Психологічна втома користувачів була врахована у версії 2.2 з доданою можливістю налаштувань гучності звуку оповіщення та варіативності звуку тривоги на відбій. Версія 3.0 доповнена опцією сповіщень про вуличні бої та загрозу артобстрілу, вказівкою типу небезпеки. Зростання рівня загроз протягом війни визначило необхідність у серпні 2022 р. встановити сповіщення про хімічну загрозу та радіаційну небезпеку. У випадку оголошення цих видів загроз застосунок формував короткі інструкції Державної служби України з надзвичайних ситуацій рекомендованих дій громадян.

Розгалужені форми взаємодії з користувачами застосовує команда мобільного застосунку «Мапа тривога». Блог (blog.alert.in.ua) транслює інформаційні блоки, які фіксують оновлений функціонал, виправлення недоліків, надають пояснення методології обрахунку даних графіків та діаграм, обґрунтовують вибірку статистичних показників та ін. Ефективним майданчиком комунікації застосунку є Telegram-канал відповідей на запитання користувачів alert.in.ua, де оприлюднюються новини, цікаві факти, комплексна інфографіка, аналізуються проблеми, проходять опитування, збори коштів та ін. Ці та інші цифрові практики представлення контексту стають все більше чутливими до змін безпекового середовища, експе-

риментують, залучаючи інструменти агрегатів контенту та розвивають свою присутність у цифровому інформаційному просторі.

Інтегрованість алгоритмів штучного інтелекту використовується для автоматизації завдань збору та систематизації даних, їх відображення на мапі, перетворення тексту в зображення, зокрема візуалізації статистичних даних та ін. Це дозволяє оптимізувати навантаження та забезпечити безперервність (можливість оновлення даних доступна в режимі реального часу з інтервалом у 15 секунд). Контент може бути згенерований відповідно до різних користувацьких запитів: доступна мапа з усіма функціями (для користувачів, які прагнуть отримувати максимально інформативне зображення), спрощена мапа (для користувачів, в яких виникають проблеми з продуктивністю основної версії), суперспрощена мапа (зі схематичною візуалізацією для роботи в будь-яких умовах), мапа для Smart TV та інформаційних стендів та ін. Відповідно до показників платформної залученості «Мапи тривога» першість здобула мобільна публікація новин – 89% користувачів, лише 10% переглядають контент з комп'ютера, 1% – на планшетах. Оперативна доступність, оновлення в режимі реального часу, гнучкість і адаптивність мобільних технологій усе більше підвищують конкурентність цифрового новинного сегменту інформаційного простору та впливають на збільшення споживання мобільних публікацій новин.

Політика модерації контенту спрямована на коректний аналіз моніторингу збору і відображення даних штучним інтелектом та компетентне реагування та внесення змін, завдяки яким надалі підвищуватиметься рівень коректності зчитування даних і автономності штучного інтелекту. Так, ситуативні проблеми зі своєчасним відображенням даних через орфографічні помилки в тексті новини, які завадили алгоритму ШІ розпізнати ключове слово, чи через несвоєчасне оновлення на карті перейменованих міст та ін., нівелювалися через швидке реагування модераторів, що мінімізували незручності для користувачів. Розуміння необхідності дистиляції фактів (залучення офіційних джерел, верифікація інформації, наданої користувачами, аналіз точності збору та відображення даних алгоритмами), орієнтованість на запити користувацької аудиторії, соціальна спрямованість діяльності – ці та інші ознаки все більше зближують інформаційно-комунікаційні практики мобільних застосунків сповіщень з традиційними журналістськими практиками, посилюють довіру до них та визначають соціальну згуртова-

ність спільноти користувачів довкола новітнього тренду.

Забезпечивши доступність контенту іншими мовами («Повітряна тривога» – англійською, «Мапа тривог» – кримськотатарською, англійською, польською, японською, німецькою), застосунки сповіщень об'єднали довкола себе цифрові діаспори емігрантів, які отримали змогу прицільно моніторити регіональну ситуацію з рідних місць, стали інструментом демонстрації солідарності з окупованими територіями України. Це збільшило відсоток конверсій користувачів з України, Польщі, Німеччини, США, Великої Британії, Нідерландів, Франції, Чехії, Румунії, Італії. У грудні 2022 р. застосунок «Повітряна тривога» використав інструмент вірусного маркетингу офіційної фандрайзингової платформи України – United24 (u24.gov.ua), залучивши до озвучення англійськомовних повідомлень актора М. Гемілла (відомого за роллю Люка Скайвокера в кіносазі «Зоряні війни»), одного з амбасадорів ініціативи United24, що стало ефективним інструментом посилення відчуття глобальної солідарності користувачів.

Контент застосунка вагомо впливає на формування суспільного розуміння ситуації в країні, скеровує громадськість до осмислення подій на основі фактів. Застосунок щораз більше розвиває взаємодію в межах цифрової мас-медійної екосистеми, підтримуючи та зміцнюючи довіру в кризових умовах невизначеності. Зокрема, використовуючи професійні медіа-організації як джерело збору інформації, застосунок «Мапа тривог» відображає дані про вибухи, згенеровані «Тривога». Розвиваючи культуру участі, розробники «Мапи тривог» у 2023 р. додали можливість для користувачів «Запропонувати новину»: повідомити, «що саме сталося в момент, коли було чуто вибухи» [6], але її відображення на карті відбудеться лише після верифікації на основі офіційного підтвердження чи з огляду на її оприлюднення у кількох медійних ресурсах [1]. «Як і будь-яка система, яка використовує ШІ, можуть бути помилки та неточності, але ми активно працюємо над вдосконаленням» [5], – зазначили розробники, тестуючи нову функцію – відображення причин тривог (іконка на мапі і детальний опис, який активується під час наведення мишки на іконку). Однак верифікація, компетентне реагування та внесення змін забезпечують збереження точності фактів і довіри до сповіщень.

Включеність новин мобільних застосунків у структуру медіа-контенту, зростання їх частки

в загальному потоці новин професійних медіа-організацій та громадянських журналістів виводить на потребу осмислення унікальної взаємодії в межах технологічної екосистеми медій в часі війни. В цьому контексті варто окреслити і нові аспекти галузевої проблематики журналістики. Глобальна цифровізація медіа-простору, швидкий розвиток новітніх технологій, невіддільне урізноманітнення комунікативних просторів взаємодій з цільовими аудиторіями зумовили нові виклики перед традиційними журналістськими практиками пошуку, створення, перевірки та поширення новинного контенту. Конвергентність інформаційного простору створила нову медіа-реальність, де все більших трансформаційних змін зазнав як сам процес регулювання та зберігання контролю над інформаційними потоками, так і загалом культури медіа-споживання. Конкурентність ще більше посилюється з огляду на те, що мобільні застосунки все активніше стають щоденною практикою громадян України. Увібравши можливості швидкої журналістики і цифрової культури, в умовах війни вони закріпили свою пріоритетність, стали не лише дієвим способом збереження життя громадян, а й щораз більше розвивають свій новинний потенціал.

Результативність і доречність новинного контенту мобільних застосунків стає ще більш усвідомленою в порівнянні з іншими екстремними формами організації українського інформаційного простору, сфокусованими на поширенні новин в часі війни в Україні, зокрема телемарафону «Єдині новини». Так, з першого дня війни Міністерство культури та інформаційної політики України ініціювало та запровадило цілодобову загальноукраїнську трансляцію новин, до створення та дистрибуції яких залучили шість медіа-груп, серед яких державні, суспільні та приватні телевізійні мовники. Телемарафон був покликаний інформувати про ситуацію в Україні після введення воєнного стану, діяльність державних органів. Він став унікальним та концептуальним рішенням зокрема і протидії дезінформації, деструктивним інформаційним кампаніям РФ, запобігання спробам маніпулювати громадською думкою та ширенню паніки. На початку війни феномен поширення єдиних новин через аналіз свідків, експертів, посадових осіб, журналістів, інтерпретованих для широкого загалу, став одним із результативних способів донесення достовірних фактів до певних соціальних груп. Медіа-дослідники характеризували його, як «блискучу ідею, що врятувала укра-

їнський медіапростір», «найбільший феномен українського телебачення 2022 року», «інформаційну протиповітряну оборону в цивілізаційній війні», який «відіграв свою визначну роль у збереженні української державності у лютому-березні, коли загроза була найбільшою, а інформаційна атака на Україну найпотужнішою» [2]. Однак уже в кінці 2022 р. телемарафон викликав занепокоєння, «що ця екстрена, тимчасова форма організації українського інформаційного телепростору стане постійною й поховає розмаїття, яким були сильні українські телеканали» [2]. Натомість ефект дієвості новин мобільних застосунків не згасав упродовж трьох років війни, кількість користувачів збільшувалася, відбувалося сегментування цільових аудиторій. І що найважливіше: мобільні застосунки екстрених сповіщень давали поштовх та підтримували сталу інтенсивність розгортання фактологічних інформаційних ліній війни на різноманітних кросплатформних майданчиках професійних медіа-організацій.

Висновки. Тож, аналіз функціональних можливостей мобільних застосунків «Повітряна тривога» та «Мапа тривоги», зростання соціальних взаємодій дозволяє зробити висновок про їх успішність, як з огляду на значне охоплення аудиторії, так і на швидку інтегрованість контенту у цифровий інформаційний простір та внесок у розбудову технологічної екосистеми мобільних медій та достовірних ресурсів інформації України в кризових умовах війни. Зростання значення та популярності цієї форми репрезентації фактів серед цільових аудиторій дозволяє охарактеризувати мобільні застосунки сповіщень як новий і ще недостатньо вивчений медіа-феномен, який ефективно протидіє радикально агресивній формі дезінформації з боку країни-агресорки, дієво впливав на суспільне розуміння ситуації в країні, мотивував громадськість до осмислення дійсності на основі фактів, зміцнюючи довіру в кризових умовах невизначеності та мінливої безпекової ситуації, системно розвивав навички медіаграмотності української спільноти.

Список літератури:

1. Відповіді на запитання alert.in.ua : Telegram-канал. 2025. 7 лютого. URL: https://t.me/alerts_in_ua_faq/669
2. Довженко Отар. Диво, що затягнулося. Телемарафон «Єдині новини» у 2022 році. *Детектор медіа*. 2022. 28 грудня. URL: <https://surl.li/uhtglx>
3. Кошелюк О., Благівірна Н., Рожило М. В епоху цифрових комунікацій: нові візії медіаредакторства. *Поліграфія і видавнича справа*. 2021. № 1(81). С. 89–99.
4. Кросмедіа: контент, технології, перспективи: колективна моногр. / за заг. ред. В. Е. Шевченко; Ін-т журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 234 с. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/mono/cross.pdf>
5. Новини проєкту alert.in.ua : Telegram-канал. 2023. 19 липня. URL: https://t.me/alerts_in_ua/156
6. Новини проєкту alert.in.ua : Telegram-канал. 2023. 26 вересня. URL: https://t.me/alerts_in_ua/167
7. Шевченко, В. Є. Журналістика даних та візуалізація // Підручник з крос-медіа. Bonn, Sibiu : Schiller Publishing House, 2015. С. 92–98.
8. Chandra, Bilva. Analyzing Harms from AI-Generated Images and Safeguarding Online Authenticity. *RAND*. 2024. Mar 13. <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA3131-1.html>.
9. Gerges, M. & Elgalb, A. Comprehensive Comparative Analysis of Mobile Apps Development Approaches. *Journal of Artificial Intelligence General Science (JAIGS)*. 2024. 6 (1). P. 430–437. <https://doi.org/10.60087/jaigs.v6i1.269>.
10. Gitelman, Lisa. Always already new: Media, history, and the data of culture. Cambridge, MA : The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 2006. 200 p.
11. Helmus, Todd C. Chandra, Bilva. Generative Artificial Intelligence Threats to Information Integrity and Potential Policy Responses. *RAND*. 2024. Apr 16. <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA3089-1.html>.
12. Kosheliuk O., Shulska N., Blahovirna N. Let's go virtual... How digital communications affect youth media literacy education in high school: the Ukrainian experience. *Media literacy and academic research*. 2021. Vol. 4. № 2. Pp. 187–204 (WEB OF SCIENCE). URL: https://www.mlar.sk/wp-content/uploads/2021/12/11_Kosheliuk.pdf
13. López, Emilio Doménech. «From gaming to journalism» – Twitch's benefits for journalists : Key points from's session at the News Impact Summit: The Future of Editorial. *The Fix*. 2023. January 13. URL: <https://surl.li/yiwzfo>
14. Meidina, Aulia Putri. Murfi, Alrafki. Environmental communication and disaster mitigation by mobile application and website. *Jurnal Kajian Komunikasi*. 2024. V. 12. n. 1. P. 60–79. <https://doi.org/10.24198/jkk.v12i1.53996>.

15. Treyger, Elina. Williams, Heather J. Matthews, Luke J. Holynska, Khrystyna. Matveyenko, Joseph. Cunningham, Daniel. Goode, Thomas. Migacheva, Katya. Hate and Dehumanization in Russia's Narrative on Ukraine. *RAND*. 2025. Feb 6. https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RBA3450-1.html.

Blahovirna N. B., Kosheliuk O. V. MOBILE APPS FOR AIR ALERT NOTIFICATIONS AS A NEW TREND IN COUNTERACTING DISINFORMATION

The article is dedicated to analyzing the technological, functional, and content-related features of mobile apps for critical air alert notifications. An attempt is made to theoretically conceptualize this unique phenomenon as a new and yet unexplored way of audience interaction, particularly in the context of organizational and sectoral issues of social communication and their potential for delivering reliable information in crisis situations, especially during wartime. It is demonstrated that these apps have become one of the most effective forms of spreading fact-checked news in wartime conditions. Their crucial role in combating disinformation is analyzed, along with their contribution to fostering the daily media literacy skills of the Ukrainian community. The study tracks the development of the content potential of digital air alert notifications through content repurposing or adaptation for various platforms in the digital information space. It is proven that mobile apps for critical notifications support a culture of participation at both horizontal and vertical levels. The article examines ways these apps interact with the audience and the forms of increasing user engagement. Through audience feedback, it has been identified that mobile app developers can shape user demands, improve personalized adaptability based on this understanding, and test new features. The article tracks the creation of narrative factual lines of the war, initiated by the content of mobile apps for critical notifications in the information space. It outlines their contribution to enhancing interaction between users in Ukraine and digital diasporas of emigrants. The influence of these apps on the development of the technological ecosystem of official notifications and rapid response to threats in emergency conditions, as well as the overall digital news landscape, is also explored. Mobile apps for air alert notifications are defined as a new phenomenon and trend in the information-communication sphere of Ukraine during wartime.

Key words: mobile apps for air alerts, crisis communication, digital communication platforms, real-time notifications, emergency response, facts, counteracting disinformation, media literacy, information accuracy, mobile news publication, mobile media ecosystem, mobile technology in warfare, culture of participation, digital diasporas.